

Kor ve Ateş Yılları

Didem Pekün

Tülay German'ın hikâyesini İngiltere'deyken bir arkadaşımın Türkiye'den getirdiği bir CD ve kitapçığı sayesinde keşfettim. CD kitapçığı German'ın hikâyesini anlatıyordu, CD ise German'ın rengârenk müzikal geçmişini yansıtan bir toplamaydı. Bu CD'yle uzun yıllar geçirdim. Türkiye'ye döndüğümde German'ın Türkiye politikasından etkilenerek Fransa-Türkiye arasında gidip gelen yaşam öyküsünü ele alan otobiyografisini okudum. Pek tabii Erdem Buri'yle olan aşkları kitabın baş kahramanıydı.

Tülay German, 1935'de İstanbul'da nispeten varlıklı bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Sanatçının, gerek şarkı söylemesine karşı çıkmaları gerekse sol tandanslı biriyle ilişki yaşıyor olmasını onaylamamaları ailesiyle bağlarının kopmasına neden oldu.

Yukarıda bahsettiğim gibi Tülay German'ın hayatına bakıldığında ilk anılacaklardan biri hayat arkadaşı Erdem Buri'dir; radyo programcısı, entelektüel, döneminin önemli aydınlarından biri. Onunla tanışana kadar Batı müziği icra eden Tülay German onun önerisiyle caz söylemeyi bıraktı. Buri'nin deyimiyle "düşünce şarkıcılığına" yöneldi. Bu süreçte ilk hiti "Burçak Tarlası"nı çıkardı. Böylece Anadolu Pop'un tohumları atılmış oldu.

Tam o tarihlerde Marksist görüşü anlatan bir kitabı Türkçe'ye çevirdiği için Buri 15 yıl hapis istemiyle yargılandı ve Türkiye'den kaçmaya karar verdi. 1966 senesinde kimseye haber vermeden Tülay German da onunla birlikte bugün hâlâ yaşamakta olduğu Paris'e gitti. Sene 60'lardı ve Mayıs 68 Donemi, hiyerarşi kavramının kırıldığı metafizik bir devrimdi. Dünya değişiyordu. Sömürgeler, tek tek bağımsızlaşıyordu. Bir yandan soğuk savaş, derken Küba, Çin ve Vietnam'da olanlar insanların gözlerini açıyordu. Kısımlara karşı dünyanın her bir yerinden ortak bir ses yükseliyordu. Bağımsızlık dalgası tüm dünyayı sarmıştı.

Paris ise bu devrimin merkeziydi. Tülay German, Jean-Paul Sartre ve Simone de Beauvoir'ın demeçlerini yakından takip ediyordu. Günbegün bu uyanış ve mücadele ortamının havasını soluyordu.

German, bu süreçte Fransa'da birçok albüm kaydetti ve konser verdi. Saygın plak şirketi Philips'le sözleşme imzaladı. Kariyerinde gün geçtikçe yükselmesine rağmen German mutsuzdu. Sanatçı, o dönemde ülkesindeki olaylardan etkileniyordu; önce 1971'de, sonra da 1980 cuntasının ardından onun gibi birçok sanatçı düşünceleri yüzünden yargılanmış, sürülmüş ve hapsedilmişti. Tüm bu süreçte Paris 68'den beri sol dayanışmanın merkeziydi. Dünyanın farklı yerlerinde benzer olaylara maruz kalmış göçmenler bu şehirde mitingler, konserler ve gösteriler düzenlemekteydi.

Memleketinden kaçan birçok sanatçı soluğu German ve Buri'nin evinde alıyordu. Ufak *Parisien* evlerinde, birçok âşık sazlarıyla türküler okumuş, şairler dizeler yazmıştı, ve o ev adeta düşünürler ve satançılar için güvenli barınak olmuştu. Kendi ülkesinde tanık olduklarından ve benzer durumdaki göçmenlerle kurduğu yakınlıktan sonra, Tülay German isyan etmişti ve artık entelektüel değeri olmayan Fransızca şarkılar söylemek istemiyordu ve Tülay German zamanla siyasi yönü ağır basan bir müzisyene dönüştü. Öyle ki radikal bir kararla bütün finansal yatırımını harcaayıp Philips'le sözleşmesini bitmesinden seneler evvel feshetti. Türk halk türkülleri ve Nazım Hikmet, Yunus Emre gibi şairlerin şiirleri için bestelenmiş şarkılar söylemeye başladı. O, artık Paris'teki Türk ve kendi ülkelerinde benzer şeylere mazur kalmış göçmenlerin sesi idi.

German, 1987'de sahnelerden sessizce çekildi ve müzikal kariyerini noktaladı. O dönemi kendi sözleriyle şu şekilde aktarıyor: "Nazım Hikmet'e saygı plağımı doldurdum. Radyo ve televizyon programları yaptım. Festivallere katıldım. Fransa'da ve diğer Avrupa ülkelerinde durmaksızın sayısız konser verdim. Şarkıcılık hayatımın en iyi, en yetkin dönemimdeyim. Yıllar, sesimi de, beni de olgunlaştırdı. Dinleyicilerimle yürek yüreğe bir çeşit aşk yaşamaktayım... Tam zamanı. Sesim bozulmaya, nefesim tükenmeye, coşkum azalmaya, içimde yanan alev sönmeye yüz tutmadan, eskmeden, yıpranmadan, gürlütüsüz, sessiz sedasız çekilmek, kaybolmak... Bu gece Hollanda'da konserim var. Kimse bilmiyor son konserim olduğunu. Erdem dâhil."

Kor ve Ateş Yılları

Didem Pekün

Tülay German, 1993'te Erdem Buri'yi kaybetmesinin ardından artık gözlerden irak, izole bir yaşam sürmeyi seçti. Ben ise 2008 yılında Londra'dan Türkiye'ye döndüğümde "köksüz ağaçlığım" yüzleşiyordum. O sırada tekrar Tülay German müzikleri ve otobiyografik kitabıyla karşılaşınca bu hikâyenin bir film olmasına karar verdim.

Bir yandan onu ziyaret için birkaç kez Paris'e gidip geldim ve German'ı filmde gözükmeye ikna etmeye çalışırken bir yandan da ortağım Barış Doğrusöz projeye dahil oldu. Ne de olsa o da köksüzdü; 80 öncesi ailesiyle Fransa'ya gitmiş 30 sene sonra ilk defa temelli Türkiye'ye dönüyorlardı.

Tülay German'ın hayatını etkileyen tarihsel olaylar birçok ortak deneyimde halen yankılanıyor. Politik fikirler yüzünden zorla alınmış göç kararları, kişisel ve kolektif angajmana ideolojik inanç, ve zamanla ortak hafızanın silinmesi. Bütün bu sorularla birlikte bu sesi keşfetmek, Barış ve benim için aynı zamanda ülkemiz ve kendi geçmişimizle yüzleşmek ve keşfetmek demekti.

Film süresince Tülay German'ı filmde gözükmeye ikna etmeye çalışırken bana hep aynı şeyi söyledi: "Didem'cim, tarih hep önümüzü kesiyor", dedi. Bahsettiği sadece jenerasyon farkımız ve ona yetişmek için bir şekilde "geç kalmış" olmam değildi; tarihsel olayların aramıza girmesinden ve bugünüme etkisinden bahsediyordu. Ama bence, tam da bu sebepler bizi birbirimize bağlıyordu ve tam da bu sebeplerden dolayı bu film yapılmıştı. Biz de Mina Urgan'ın dediği gibi "Belleksiz bir toplum olmamızı önlemek için, herkesin anılarını yazmasını yararlı" buluyorduk.

"Tülay German: Kor ve Ateş Yılları" isimli belgeselde, Tülay German'ın *Düşmemiş Bir Uçağın Kara Kutusu* adlı otobiyografik kitabını temel alarak sanatçının müzik ve fotoğrafları, ayrıca çeşitli arşiv görüntülerini kullandık. Belgesel, tarihsel bir süreci bir sanatçının müzikal gelişimi üzerinden irdelerken aynı zamanda da geçmişin bugünle ilişkisini keşfeder. "Kor ve Ateş Yılları" bize Tülay German'ın öyküsünü bir yandan kişisel bir dille aktarırken bir yandan da kendi ülkesinin 60'lardan günümüze savrula savrula içinden geçtiği politik çalkantıları belgesel görüntülerle harmanlayarak yansıtmaktadır.

www.tulaygermanfilm.com